

Juraj Šraj

Miroslav Vuk, Zagreb

Jedan od posljednjih medimurskih orguljaša koji je istovremeno vršio orguljašku i učiteljsku službu bio je Juraj Šraj, »čakofski školnik.«

Rodio se u Čakovcu 11. travnja 1880. od oca Josipa, općinskog cestara, i majke Julijane, domaćice. Osnovnu i građansku školu završio je na mađarskom jeziku u Čakovcu i odmah je upisao učiteljsku školu koju zbog slabih imovinskih prilika nije mogao završiti u redovitom roku. Već u građanskoj školi njegov vjeroučitelj opaža da je dječak Juraj glazbeno vrlo nadaren i, kad je morao prekinuti školovanje u učiteljskoj školi, poslan je u Pečuh na orguljaški tečaj. Istovremeno se uposlio kao pomoćni učitelj te je ispite na učiteljskoj školi u Pečuhu polagao kao izvanredni dak. Završivši s uspjehom školu i tečaj vratio se u Čakovec i uposlio kao učitelj u nekoliko sela ondašnje županije Zala.

1905. došao je za »vučitelja« u Vratišinec, a poslije nepune godine učiteljevanja preuzeo je i orguljanje od ondašnjeg poznatog školnika, umirovljenog učitelja Franje Fundaka.²

1913. bilo je ispražnjeno orguljaško mjesto u Čakovcu i on se ponudio za orguljaša. Da bi bio primljen i imenovan orguljašem morao je pred ondašnjim gradskim poglavarstvom, franjevačkom samostanskom zajednicom i župljanima u crkvi, svirati mise, litanije i različite crkvene popijevke pjevajući na hrvatskom i mađarskom jeziku. Njegovom svirkom i pjevanjem bili su svi zadovoljni i izabrali ga za »farnog školnika.« (On je bio posljednji orguljaš u Čakovcu koji je prije imenovanja morao polagati prijemni ispit.) Zbog orguljanja, jer je kroz dane u tjednu morao dnevno svirati i pjevati od dva do pet requiema (crnih popjevanih mēši), i uz svećenika prisustvovati svakom sprovodu i otpjevati, u ono vrijeme, obvezno »spričavanje«, napustio je učiteljsku službu i posvetio se orguljanju. Imao je pjesničkog dara te je u svojim spričavanjima znao sve prisutne ganuti do suza. Uvijek je živima stavljao pred pamet »nestalnost svēta« i s posebno sjetnim napjevom upozoravao da »čovjek na tom svētu nema stalne domovine, ar čim duže, tō se bliže k svojem grobu ide.« U Čakovcu je pune 42 godine njegovao isključivo jednoglasno pučko crkveno pjevanje. Zahvaljujući njemu sačuvala se stara crkvena popijevka u mnogim katoličkim domovima u čitavoj župi. Bio je autor tridesetak crkvenih napjeva i na stotine različitih tekstova iz spričavanja. Nažalost, u njegovoj ostavštini od toga se nije sačuvalo ništa,

osim što je sadržaj jednog spričavanja 1953. upisan u -Kroniči- franjevačkog samostana u Čakovcu, ali ga je kroničar pogrešno imenovao Franjo Šraj. Isticao se svojim snažnim glasom kao »vižar« ili započimatelj kod zajedničkog pučkog pjevanja. Tako je na Veliki petak u posljednjih petnaestak godina svoga orguljaštva u prepunoj crkvi od 8 do 20 sati vodio »Popēvke od muke i smrti Jēzuševe.« Kod Božjeg groba, pred izloženim Presvetim, izmjenjivali su se franjevci s molitvama i Božji narod s popijevkama: *Muka Boga, Gospodina ... Oh, kak dragoga Jēzuša Boga, Oh, žalōsni dnēvi i tu-robna vura ... Hodi sada z menom, duša ... Tužno plače, žuhko jafče ... Žuhku Jezuš muku tvoju ... Premislite, drāgi ljudi ... Svētomu križu, te još tridesetak korizmenih i pokorničkih popijevaka.*

Umjereno ♩ = 74 (58♯)

Mu-ka Bo-ga, Go -spodi-na, Je-zu -ša dra -
go-ga Si-na ko- ja je tak po - pi-sa-na
sve-mu svē-tu na glās dā- na.

1. *Muka Boga, gospodina, Jēzuša dragoga Sina, koja je tak popisana, svemu svētu na glās dāna.*
2. *Jēzuš se vu vrtu molil, s krvavim se pōtom pōtil. Judaš pak je došel s vojskom, izdajnički jega kušnol.*
3. *Hāhari ga pograbili, vučeniki ostavili, svēzanoga otirali, do Kajfaša dopelali.*
4. *Onu noć je kruto trpel, vnōge špote pluske prijel, v jutro dale ga tiraju, Pilātušu v ruke daju.*
5. *Oh, gđe jesi, mila Mati, hodi Sinka poiskati, hāharom je došel v ruke, otpelan na teške muke.*
6. *Ondaj došla Bōžja Mati, začne plačuč spitāvati: »Drāge žene i vi mužī, moje srce k vam se tuži.*
7. *Sineka su mi vlovili, ne znam dē bi ž jim ve bili.« »Ovdi ga videti moreš, al' mu nikaj ne pomoreš!«*
8. *Tužna Mati ide dale, nājde meštre tam kolāre: »Oj, kolāri, kaj dēlate? Komu križa zgotovlāte?«*
9. *Ovak su joj povēdali, vēkšu žalost joj zavdāli: »Jednoga su vulovili, bodo ga na križ prebili.«*
10. *Spravila se iti dale i kovāče meštre nājde: »Oj, kovāči, kaj dēlate? Komu čavle zgotovlāte?«*
11. *Oni su joj govorili: »Jednoga su vulovili, čavle za jega kovamo, imena mu mi ne znamo.«*
12. *Dale su joj povēdali, vēkšu žalost s tēm zavdāli: »Jednoga očejo raspet, na križu bō mōral vumreti.«*
13. *Tužna ide kak grlica, suzami polēva lica: »Dē si, dē si, Sinek mili? Kaj su te tak opsudili?«*

14. Do dvora Piláta dôjde i zaprta vráta nájde.
Svêti Ivan k Majki teče i turobno ovak reče:
15. »O, Marija, tužna Mati, moram ti ve na glás dati,
nebreš poznat Meštra moga, lublénoga Sinka svoga.
16. Kruto su ga zbičovali, svêto têlo sô zdrápali,
korunili i pluskali, pak soldátom v ruke dáli.«
17. Kad je Sinka zagledala, žuhko se je respalakala,
rêči nêje mogla rejči vu prevêlkoj svoj nesreči.
18. I Jêzuš je Majku spazil, Ivanu na skrb ostavil:
»Ovo ti je Majka tvoja, drági Ivan ljubav moja.«
19. Jêzuš s križom opteršeni, Otkupitel naš lubleni,
išel na brêg Kalvarije, zbijen, zmôčen Sin Marije.
20. »Raspni, raspni!« čul se je krič. Križ na plêča i
ošter bič,
naj na križu bode vmorjen, na Golgoti gori zdigjen.

O. Bono Rendulić i Juraj Šraj u
romarskoj procesiji za Mariju Bistricu
1937. g.

21. Na križ su ga položili, rôke, noge môm prebili,
vumiral je kak ovčica najpravičneši, za krivca.
22. Bôg je vumrl za dušice i za naše se krivice,
potlam mrtvog s križa zêli, vu grob novi nutri dêli.
23. Toči suze Majka Boga, za svog Sinka jedinoga,
a za nas je trpel muku i podnesel smrt je žuhku.
24. Spomêni se grêšna duša i ti, navek na Jêzuša,
na Mariju kaj trpêla dok na svêto je živêla.
25. Ovo vêč put premišlavaj i vu srcu obdržavaj:
»Jêzuš je na križu vumrl da bi sêm nam nebo
otprl!«
26. Grêhov strgal je verige, mentuval nas se kaštige!
O, Jêzušek, bodi faljen na se vêke vêkov, amen!

Okretno ♩=90(22^{*)}

mf Ho-di sa-da-člo-vek k o-vo-mu ol-tá-ru,

f ti po-ni-zi, ov-di svô giz-da-vu glá-vu!

1. Hodi sada, človek k ovomu oltáru,
ti ponizi ovdi svô gizdavu glávu!
2. Ovdí videl budeš svêto križno drêvo,
na kom je raspêto Jêzuševo têlo.
3. Hodi simo, hodi, saka grêšna duša,
ovdi si poklekni pred muke Jêzuša!
4. Pogledj vezdaj, pogledj, Agneca krotkoga,
kruto zmučenoga i alduvanoga.
5. Od gláve do pête sêga rajênoga,
na križ raspêtoga, s čavli prebitoga.
6. Jegve rôke, noge trdo su prebite,
krv rumena tečje črez jegovo lice.
7. Hodi, pogledj, človek i grêšna dušica,
je l' nê zá te tekla presvêta krŕčica?
8. Mislim na buš rekél zaradi drugoga,
nego zá te, človek, v grêhi spleténoga.
9. Záto premišlavaj ovo svêto têlo
kak je bez krivice opšajeno bilo.
10. Z tožbi porugano, z krvjum pošprickano
i na križ zravnano z čavli prikovano.
11. Odičeno budi, svêto križno drêvo,
štêro od Jêzuša krvi si precvêlo!
12. Tebe je uzvisil Jêzušek nôjprvi
ar na tebi stočil zádju kaplu krvi.
13. Ti si jemu bilo trda postelica,
trda postelica, trda blazinica.
14. Namêsto vajkuša trnova koruna,
a pod križum dolí zemla krvi puna.
15. Pogledj, tužen človek, dê bi našel toga
med ludmi živuči ki bi fcinil 'voga
16. Kak Jêzušek mili iz milošče vêrne
za nas práh zemêlski, črveke nevêrne,
17. Ki nam daje zdrávje i hránu sakomu,
ki nas je zêl z roki duhu nečistomu,
18. Ki je stvoril zemlu i nebêsku diku,
najzádje človeka na svoju priliku.
19. Išče se ne pláčeš, o ti grêšna duša,
gda vidiš na križu miloga Jêzuša!
20. Proti nam je nagnul svoju svêtu glávu,
se nas milo zove pod svoju obrambu.
21. Po kršćajskih cirkvaj ovo je znamêje
pak i na vulicaj svêti križ se dêne.
22. Matere i oci dêčicu vučiju
i svêtoga križa na jih podeliju.
23. Vojski komendêri sobom ga imaju
i težáki f polu jega zazávaju.
24. To je od svêtoga križa dosta reči.
Ki si ove rêči oče k srcu zêti,
25. Sigdar naj šetuje pod križ pred Jêzuša,
tam ufaje nájde saka grêšna duša.
26. Ar i s križum Jêzuš k onomu šetuje
štêri z čistim srcom jega uzvišuje.
27. Dosti se jih nájde pod nebom visine
ki svêtoga križa zahman ná se prime.
28. Bole da ga ne bi majka porodila
takšu tužnu dušu ká bi tó fcinila!
29. Nêgda nas je fkanil huđi duh po drêvi
da je dál naj vgrizne jabuko ón Evi.
30. Svêti križ nas križaj vezda i saki čas
kaj huđi duh nebu imal oblast nad nas!
31. Po svêtom su križu si vêk srejni bili,
ar su križno drêvo za pomoč prosili.
32. Anda zdravo buđi, o križ, ti naš znamen,
ti si nam spasêje za se vêke. Amen!

BILJEŠKE:

1. Ladislav Šraj: Kratak životopis Jurja Šraja. Pismo iz Svetog Ivana Zelina, od 26. lipnja 1984.
2. Franjo Fundak rodio se 1842. u Virju. Pod konac XIX. stoljeća došao je u Čakovec za učitelja i orguljaša. 1904. kao umirovljenik odlazi u Vratišinec, gdje preuzima vođenje općinske kancelarije i orguljanje. Poslije godinu dana napušta orguljanje zbog bolesti, ali vođenje općinske kancelarije zadržava do smrti 5. listopada 1915. Napisao je za svoje orguljaške potrebe — Školničku pjesmaricu —, koju je poslije njegove smrti ondašnji klerik Vinko Žganec odnio u Zagreb i sad se čuva u Institutu za crkvenu glazbu.